

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Hittudományi Doktori Iskola

A szinkretizmus veszélye

Tanulmány

Készítette: Kallós Péter Pál

Konzulens: Prof. Dr. Kránitz Mihály

Budapest, 2022

A szinkretizmus veszélye

A XXI. századi Európa nagy részében természetessé vált a szabadság megélése. Szerencsére a nagy diktatúrák eltűntek a történelem süllyesztőjében (habár az ezek által okozott szenvedések és bajok nyomai még érezhetőek), és a legtöbb ország jogrendje is csak a nagyon szükséges mértékben avatkozik be az állampolgárok életébe, különösen a vallásgyakorlás (vagy éppen a nem gyakorlás terén). Ez komoly haladás, de egyúttal veszélyeket rejteget magában; az egyik ilyen vizsgáljuk meg tanulmányunkban.

A vallásszabadság tartalma

Minden személynek vannak külső tettei és belső meggyőződése; az állami jog csak a külsőt tudja (részben) szabályozni. A vallásosság a belső fórumra tartozik, lelkiismereti meggyőződésről van szó, ebbe külső beavatkozás csak korlátozottan lehetséges, így az egyén felelőssége. Az erőszakos térítés vagy éppen a vallásgyakorlás tiltása már a múlté (legalábbis hazánkban és földrészünkön; sajnos távolabbi vidékeken van intenzív keresztényüldözés). Tőlünk nyugatabbra sajnos vannak a korlátozás új formái, pl. egyes helyeken tiltják a feszületek nyilvános használatát, vagy a betlehemi jászlat a karácsonyfa alatt – az ún. „világnézeti semlegesség” jegyében. Azonban szűkebb környezetünkben úgy érezhetjük, mintha ezek a szélsőségek átcsaptak volna egy másik végletbe: a teljes relativizmusba.

A vallásszabadság témája kiemelt szerepet kapott a II. Vatikáni Zsinaton (1962-1965) is, teljesen érthetően.¹ A történelem folyamán többféleképpen változott az ezzel kapcsolatos gondolkodás. Az Egyházat a Római Birodalom üldözte a 313-as Milánói Ediktumig; éppen az „istenek” haragja miatti félelem okán kötelezték a keresztényeket is a pogány áldozatbemutatásra, aminek eredménye rengeteg vértanúság lett.² A vallásszabadság engedélyezésével egyre többen lettek keresztények, végül államvallás lett, és nemcsak túlélte a Római Birodalom bukását, hanem következetes, kitartó misszióval a bevándorlás utáni időszakban létrehozta a középkori Európát.³ Ekkor viszont inkább az eretnekségekkel kellett megküzdeni, amik minden korban felütöttek a fejüket valamilyen formában. „Az eretnek az Egyház által elítélt tévtanokat hirdet vagy azok szerint él.”⁴ Mivel az államok és az Egyház

¹ Vö. Dignitatis Humanae 4.

² Lásd FRANZEN, A., *Kis egyháztörténet*, Agapé, Szeged 2016, 60-61.

³ Lásd JEDIN, H., *A zsinatok története*, Ecclesia, Budapest 1998, 36-40.

⁴ Art. *eretnekség*, in *Magyar Katolikus Lexikon* III, SZIT, Budapest 1997, 237.

szorosan összetartoztak, a közrend érdekében, és az egyének lelki java érdekében erőltették az elszakadtak katolikussá válását. Többen úgy vélték, hogy ezzel segítik elő az eltévelyedettek lelki üdvét. Továbbá az eretnekek nem csak másként gondolkodtak, hanem lázadtak, támadtak, erőszakosan szembeszálltak a hatóságokkal, ártatlan vért ontottak és veszélyeztették a közrendet.⁵ Ezért ennek a problematikának a megítélése jóval árnyaltabb, mint amiket az elmúlt évtizedekben a „hivatalos” történelemtudomány elhíttetni próbált, vagyis bizonyos szempontból szükségszerű volt az erőszakos lázadókat letörni.

Azonban ez fokozatosan változott. Manapság ezt a kényszerítő, erőszakos magatartásformát az Egyház utólag is helyteleníti, és védi a lelkiismereti és vallásszabadságot.⁶ Teszi ezt azért, mert Isten is hívja az embert, de nem kényszeríti, és szabad akaratból, helyes döntéssel kell az igazságot elfogadni. Ferenc pápa is felhívja a figyelmet a vallásszabadság alapvető jogára.⁷ Azonban a szabadság egyáltalán nem jelent puszta érzelmi döntést a kellemesebb irányába, és nem mentesít, hanem éppenhogy emiatt van minden embernek egyéni és súlyos felelőssége. *„Minden embert a maga méltóságának megfelelően, mivel személy -- tudniillik értelemmel és szabad akaratral rendelkezik, s ezért személyes felelőssége van --, a saját természete ösztökéli és készíteti az igazság keresésére, elsősorban a vallás tekintetében. A megismert igazsághoz ragaszkodnia kell, s egész életét az igazság követelményei szerint kell berendeznie. De az emberek e kötelességüknek a természetüknek megfelelő módon csak úgy tehetnek eleget, ha pszichológiailag is szabadok és a külső kényszertől is mentesek.”*⁸ – talán ezek a mondatok foglalják össze leginkább a téma mondanivalóját. Vagyis ebben van egy kettősség: egyfelől senkit sem szabad kényszeríteni valaminek a belső elfogadására, másfelől viszont az ember kötelessége fennáll az igazság keresésére, és annak megvalósítására. Valójában nem is lehet igazán az embert bensőleg valamire kényszeríteni, hiszen kényszer hatására az egyén ugyan képes kifelé elfogadó magatartást mutatni, de hogy belül mi van benne továbbra is, az a kívülálló számára rejtély marad. Vagyis az erőszakos követelés nem képes a belső hozzáállást átalakítani, mert ahhoz őszinte saját belátás szükséges, hanem legfeljebb külső színlelést.

Úgy tűnhet, mintha egy ellentmondást látnánk: az Egyház okkal és joggal hirdeti önmagáról, hogy nélkülözhetetlen az üdvösségre,⁹ egyúttal védi és pártolja a vallásszabadságot.

⁵ Lásd FRANZEN, A., *Kis Egyháztörténet*, Agapé, Szeged 2016, 210-214.

⁶ Lásd TOMKA, F., *Az Egyház bűnei?*, SZIT, Budapest 2001, 81-83.

⁷Vö. FERENC PÁPA, *Fratelli tutti*, 279, SZIT, Budapest 2021, 140-141.

⁸ *Dignitatis Humanae* 2.

⁹ Vö. DH 1870.

Ez a kettő egyáltalán nem ellentétes egymással. Hiszen a valódi Egyházhoz tartozás csak szabadon lehetséges, így lehet Istennek tetszően cselekedni, ami érdemszerző. Mondhatjuk, ebben van logika is: ha az ember akarata nem volna szabad, akkor ez szemben állna saját lényével; csak olyan volna, mint egy állat vagy gép.¹⁰ Tehát az egyháztagság kívánja a valódi szabadságot, mert az igazán szabad döntés a legteljesebb értékű, a kényszerből történő valójában csak színlelés.

Viszont a mai Európában éppen a szabadság ténye tud félreértéssé válni, és ez látszik a társadalmi erkölcsökön. Sokakból éppen az hiányzik, amit a Zsinat annyira kihangsúlyoz: a valódi igazság keresése és megvalósítása – ami pedig hozzátartozik az emberi léthez. Egyre többen megelégednek egy olyan döntéssel, ami kellemesnek tűnik, ami lehetőleg minél kevesebb kötelességgel jár, és aszerint élnek. Az egész alapja olyan, mint egy Isten elleni lázadás: ha az embert saját magát teszi meg önmaga mércéjének, és nem ismeri el Isten fenségét, azzal éppen nem a szabadságot, hanem a bűn szolgátságát éli meg, amiről már Szent Pál is beszél.¹¹ A Zsinat így fejezi ki aggodalmát: „*Másrésről nem kevesen arra felé hajlanak, hogy a szabadság látszatával minden alárendeltséget elvessenek és lebecsüljék a köteles engedelmességet.*”¹² Így fennáll a kettősség: habár szabad az akarat, lehet-e pusztán ez minden cselekvésünk mércéje, és amit az akarat megtehet, azt tényleg meg is teheti?¹³ Habár szabadok vagyunk, éppen ezért minden tettünkért felelősséggel tartozunk, ezért a rossz felé húzó akarattal hadakozni kell a jó irányába. Másképpen: a jól megélt szabadság egy bátorság a nagylelkű elköteleződéshez.¹⁴ Szent Péter így összegzi a fogalom gyakorlati következményeit: „*Szabad emberek vagytok, de nem arra való a szabadságotok, hogy a gonoszság takarójának használjátok, hanem mint Isten szolgái (úgy éljetez vele).*”¹⁵ Vagyis a szabadság – helyesen értelmezve – döntési lehetőség, egyúttal felelősség is a jó megvalósítására: „*az emberben olyan erő, ami az igazságban és jóságban növekedést híven szolgálja.*”¹⁶

Az eddigieket összefoglalva tanulságaink: a vallás szabadsága külső kényszerszertől való mentességet jelent, és egyúttal azt a kötelességet, amivel az ember felismeri, hogy a

¹⁰ Vö. KREEFT, P. – TACELLI, R. K., *A katolikus hitvédelem kézikönyve*, SZIT, Budapest 2020, 145.

¹¹ Vö. Gal 5, 13.

¹² *Dignitatis Humanae* 8.

¹³ Vö. RATZINGER, J., *Hit, igazság, tolerancia*, Ős-Kép Kiadó, Budapest 2019, 193.

¹⁴ Vö. KELLY-GANGI, C. (szerk.), *Ferenc pápa bölcsességei*, Lazi Kiadó, Szeged 2017, 155.

¹⁵ 1Pét 2, 16.

¹⁶ KEK 1731.

Katolikus Egyház az egyetlen teljesen igaz.¹⁷ Ami látszólag feloldhatatlan benne: az ember szabad, de van olyan kötelessége, amit kívülről nem lehet sem ellenőrizni, sem szankcionálni (mennyire keresi az igazságot, és amit felfedezett, mennyire valósítja meg?). Így a lelkiismeret, illetve a jó- vagy rosszhiszeműség és a felelősségtudat mértéke lesz a döntő.

A szinkretizmus

A szekularizmus, a szabadosság, valamint a különféle vallások tévedései külön-külön is kihívások. De ha ezek összekeverednek, és egymást erősítik, az még sokszorta rosszabb. Így elmondható, hogy a keveredés, a „szabad” válogatás még sokkalta több bajt okoz, ha összevegyítik a kereszténységgel, mert a féligazságokkal szemben nehezebb a védekezés, mint a teljes hazugsággal, mert könnyebb elhinni.

A szinkretizmus jelentése: „különböző filozófiai irányok a vallásos világnézettel összhangba hozható elveinek egyesítése”.¹⁸ Eredetileg ezt a fogalmat így használták; ma gyakorlatilag a különböző vallások tanainak összevegyítését értjük rajta: amikor valaki a saját elképzelése szerint állítja össze önmaga vallását. Vagyis válogat a kereszténységből, buddhizmusból, *new age* áramlatokból, vagy bárhonnan, ahonnan kedve tartja, és a különböző vallási elemeket összeegyíti. Pl. lehet hallani gyakorló lelkipásztoroktól, hogy templomba járó, magukat katolikusnak valló emberek között van, aki nem hisz a feltámadásban, hanem a reinkarnációban. Én magam is hallottam már hittanos gyerek szájából – aki szeret lovagolni -, hogy ő biztosan ló lesz a „következő életében”, mert annyira szereti a lovakat. (És nagyon valószínű, hogy ezt nem magától találta ki, hanem hallotta otthon vagy máshol.)

Ez a fajta jelenség nem új. Már az egész Ószövetségen végighúzódik, hiszen számtalan példát találunk rá, hogy a zsidók Isten mellett sokszor pogány bálványokat is magától értetődően tiszteltek, és átvettek ehhez kapcsolódó szokásokat, babonákat is: „*A gyerekek fát szedegetnek, az apák tüzet gyújtanak, az asszonyok meg tésztát dagasztanak, hogy kalácsot süssenek az Ég Királynőjének; az idegen isteneknek italáldozatot mutatnak be, s ezt mind az én bosszantásomra.*”¹⁹ Hosszú időn keresztül nem zárták ki elméletileg más istenek létét, sőt, úgy gondolták, hogy minden isten a saját területén hatékony, sőt, az erősebb isten le tudja győzni a gyengébbet.²⁰ Ezért a zsidó vallásosság hitébe és szertartásaiba

¹⁷ Vö. Dignitatis Humanae 1.

¹⁸ Art. szinkretizmus, in *Magyar Katolikus Lexikon XIII*, SZIT, Budapest 2008, 300.

¹⁹ Jer 7, 18.

²⁰ Vö. RÓZSA, H., *Az ószövetség keletkezése*, SZIT, Budapest 1995, 216.

rendszeresen belekeveredtek pogány torzulások. Másik idevágó idézet: „Eltörölöm erről a helyről Baált maradéktalanul, szolgálóinak nevével és papjaival együtt. Azokat, akik a tetőkön leborulnak az ég serege előtt; azokat, akik bár az Úr előtt borulnak le, mégis Milkom nevére esküsznek...”²¹

A keresztes háborúk korából is ismert ez a jelenség, amikor a Szentföldről hazatérő harcosok különféle gnosztikus tévtanokat is hoztak magukkal, amikkel Keleten találkoztak.²² Nyugodtan lehet a szinkretizmust eretnekségnek is nevezni, hiszen az eretnekség válogatás: a görög *haireszisz* szó választást, válogatást, elkülönülést jelent;²³ *tévtanítás*, mely dogmát tagad v. ellenkezik vele; hittelt elfogadandó tanítás nyílt elutasítása vagy róla való makacs kételkedés.²⁴ A szinkretista vallásosságra mindkét fogalom ráillik: aki válogat a hittételek közül, és elutasítja, ami nem tetszik neki, az elkülönül az Egyháztól, hiszen csak ott van meg a hit teljessége.²⁵ Talán még az csalóka, hogy az „eretnek” szónak a mai társadalomban is súlyosan negatív értelme és hangzata van (vagy inkább humorosnak tekintik, mintha csak valami középkori csökevény lenne), miközben a „szinkretista” kifejezés általában csak vallásos körökben használt, és sokak számára magától értetődő, hogy azt hisznek el, ami nekik tetszik. Míg évszázadokkal korábban az Egyház nagyon határozottan fellépett az eretnekségekkel szemben, manapság erre csekély a lehetősége. És amikor megteszi, akkor sem tud úgy hatni a társadalom nagy részére, mint évszázadokkal ezelőtt. Akkor is kötelessége a hit hirdetése, mert az evangélium üzenete teljes, egész, és ezért nem tűr semmiféle szinkretizmust vagy engedékenységet.²⁶

Az olyan ember, aki kedve szerint válogat, nem az igazságot keresi, hanem önmaga dönti el, a saját belátása szerint, milyen vallást követ; igazándiból önmaga istene akar lenni. Ezt csak tévesen lehet „vallásszabadságnak” nevezni; sokkal inkább önkényes, kényelmes magatartás, ami nem a valóság elfogadására, hanem csak az önigazolásra szolgál. „Az engedékeny szinkretizmus végső soron azok teljhatalomra törekvése volna, akik készek a megegyezés érdekében eltekinteni olyan értékektől, amelyek meghaladják őket, és amelyeknek nem az urai.”²⁷ Az a hit, amit az ember maga határoz meg, nem nevezhető hitnek, mert az

²¹ Szof 1, 4-5.

²² Lásd FRANZEN, A., *Kis egyháztörténet*, Agapé, Szeged 2016, 208-212.

²³ Vö. art. *eretnekség*, in *Teológiai kulcsfogalmak szótára*, SZIT, Budapest 2016, 47.

²⁴ Vö. CIC 751. kán.

²⁵ Vö. II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Ut unum sint*, 11, SZIT, Budapest 1995.

²⁶ Vö. VI. PÁL PÁPA, *Evangelii Nuntiandi* 5, SZIT, Budapest 1976.

²⁷ FERENC PÁPA, *Evangelii gaudium (apostoli buzdítás)*, 251, SZIT, Budapest 2014, 141.

igazi hit éppen felülről, Istentől ered.²⁸ Az igazán jóhiszemű ember keresi az igazságot, amit képes befogadni, és nem önkényesen találja ki a saját hitvilágát, hanem képességeinek és helyzetének megfelelően próbál minél többet megismerni és befogadni a természetfeletti valóságból.

Továbbá az olyan szemlélet, ami a szabad válogatást hirdeti, egy szintre emel minden vallást; nem kell részleteznünk, hogy ez mekkora tévedés.²⁹ Csak az embert teszi meg minden mércéjévé, amiből az következik, hogy nem a valóság a fontos, hanem az, hogy mindenki érezze jól magát abban a kevert hitben, amit saját magának elkészít.³⁰ Teljesen a kellemesre teszi át a hangsúlyt az igazival szemben. Eszerint a vallás csak egy pótszer lenne, aminek a szerepe kiszolgálni az egyén természetfeletti érzékét, majdnem, mint egy szórakozásként. Hogy ez a veszély milyen mértékű, az érezhető a közhangulatból, közvélekedésből. Leginkább a „*new age*” mozgalom (szokták áramlatnak is nevezni) és (ezzel kapcsolatban) a reinkarnáció tana az, ami szinkretista módon belevegyül sok – önmagát kereszténynek tekintő – ember hitébe. Az egyházi megnyilatkozások is rendszeresen felemlegetik, hogy sajnos a hit és igaz keresztényi érzület meggyengül az elmúlt évszázadokban.³¹ Különösen a XX. században érezhető ez, leginkább a két világháború óta eltelt időben. Mivel az emberben van természetfeletti vágy, és a lelke mélyén érez késztetést felsőbb hatalom irányában, ha nem az igaz katolikus kereszténységben fejlődik, akkor ezt a lelki űrt más pótlék fogja betölteni, ami vagy haszontalan, vagy kifejezetten káros. Ez utóbbiba tartozik az ún. *new age* (vagyis „új kor”) szellemi irányvonala.

A „New Age” szellemi áramlata

Maga az elnevezés csalóka. Éppen úgy, mint az 1700-as években az ún. „felvilágosodás” akarta a világot jobbá tenni; az Istent tagadó vagy háttérbe szorító emberek az ész mindenek felettségét hirdették a vallást tagadva. Ennek következtében nem csak sokakat tántorítottak el az igaz katolicizmustól, hanem a társadalmi hozzáállás is jelentős változást okozott, és rengeteg kárt. Érdeemes gondolni a „Nagy Francia Forradalom” számtalan kegyetlenkedésére, a sok ártatlan ember kivégzésére, a teljes felfordulásra, amiket mind a magukat felvilágosultnak nevező emberek követek el. Szerencsére ez egy idő után megbukott, de rengeteg bajt okozott, és bizonyítéka annak, hová vezet az istentelenség,

²⁸ Vö. RATZINGER, J., *Hit, igazság, tolerancia*, Ős-Kép Kiadó, Budapest 2019, 109.

²⁹ Vö. HITTANI KONGRAGÁCIÓ, *Dominus Iesus*, 22, SZIT, Budapest, 2000.

³⁰ Vö. GÁL, P., *A New Age keresztény szemmel*, Marana Tha, Budapest 2016, 246.

³¹ Vö. DH 3000.

pusztán az ész uralma. (Vagyis azoké, akik a legélesebb eszűeknek tartották magukat, és ezáltal könyörtelenül tönkretettek másokat.) Mondhatjuk, hogy amit felvilágosodásnak neveztek, valójában nagy lelki elsötétedés volt inkább, mert az igaz vallásosságot akarta kiölni az emberekből, és sajnos ért el nem kevés eredményt. Nagyon hasonlónak nevezhetjük a *new age* szellemi áramlatot, habár ez nem okoz olyan nyílt társadalmi konfliktust, mint egy forradalom. Emberbarátinak, segítőkésznek mutatkozik. Maga a kifejezés, ami angolul *új kor* azt sejtetné, mintha valami jobb, kiválóbb köszöntött volna be a régmúlt helyett. Az emberek szeretik az újat, a különlegeset, hátha az jobb, mint a régi. Viszont ha megvizsgáljuk ezt a jelenkori jelenséget, rájöhethetünk arra, hogy valójában nem új, hanem régi eretnokségek, tévedések, torzítások jelennek meg benne az újszerűség álarca mögött, többnyire keleti és okkult tanok szinkretista vegyítése.

Hogy pontosan honnan ered a „new age” áramlat, nehéz meghatározni, de a gyökerei a régmúltba nyúlnak vissza. Nyomon követhető, ahogy a kereszténység terjedésével habár visszaszorult a mágia és a csillagjósolás, de nem tűnt el, hanem lappangva, titokban mindig akadtak, akik űzték. A „new age” legtöbb eleme már évezredekkel korábban is létezett különféle helyeken és kultúrákban (pl. mágia, okkultizmus, amulettek). Azonban most az efféle nézetek ismét új erőre kaptak, és a média segítségével egyre jobban terjednek, ráadásul nem egyesével, hanem mintegy összegyűjtve. A „new age” mozgalom újkori kezdete az 1800-as évek végén indult el, teozófikus alapon, ami aztán az 1970-es évektől egyre nagyobb teret kapott; látszólag világbékét hirdető csoportosulások mögött, amik lassan éppen az igazi túlvilági hitet kezdték el leértékelni, de nem gyorsan és direkt, hanem lassan, a háttérből, különféle okkult technikákat reklámozva.³²

Viszont egy tévedés minél ártatlanabbnak tűnik, annál veszélyesebb, mert könnyebb bedőlni neki. Ezt el kell mondani a „new age”-re is. Nem támadja látványos, feltűnő módon a kereszténységet, de az új „technikák” által, amiket javasol, mégis ezt teszi, mert a tanai többsége olyan gyakorlatokat kívánnak, amik kiszorítják és fölöslegesnek bélyegzik a szentségeket és az Egyházat. További alapvető veszélye, hogy a hitben nem eléggé járatos, de magukat kereszténynek tartó embereket is képes meggyőzni az áramlat, mert nem tagadja Krisztus létét, sőt, olykor még elismerően is beszél róla, de a Megváltás művét elferdíti, és Jézus Krisztust is próbálja meditációs mesternek, gurunak vagy jóginak beállítani. Sőt, ennél is tovább menve beszél a Messiás második eljövételéről, amikor majd feltűnik egy Maitreya

³² Vö. SCHLINK, M. B., *Új Korszak a Biblia szemszögéből*, Evangelische Marienschwesternschaft, Darmstadt-Eberstadt 1987, 6-8.

nevű személy, aki az „új Krisztus”, az igazi, a tökéletes.³³ Az összes ehhez hasonló tévedésre már maga Krisztus is utalt, amikor felhívta a hívők figyelmét arra, hogy ne higgyenek mindenkinek, aki magát megváltónak tartja, mert lesz több csaló is.³⁴

Ebben a tanulmányunkban nem vállalkozhatunk arra, hogy a „new age” áramlat minden elemét aprólékosan elemezzük. (Erről *Gál Péter* írt egy kiváló könyvet, ami több kiadást is megért: *A New Age - keresztény szemmel.*) Röviden összefoglalva a „new age” alapvető veszélye abban rejlik, hogy elfordítja az ember az Egyháztól, a szentségektől, és önmegváltást hirdet. Vagyis kizárja Krisztusnak, mint Üdvözítőnek a megkerülhetetlen szerepét, és azt hirdeti, hogy az ember önmaga pl. meditációk, kristályok és okkult gyakorlatok által önmagát emelje fel mintegy isteni szintre; az énem beszáll egy kozmikus szintbe, és minden megoszlás eltűnik.³⁵ Amikor ezt halljuk, azonnal két dolog juthat eszünkbe: először amikor a kezdet kezdetén az ördög is megistenüléssel csábította az embert,³⁶ másodszor pedig Szent Ágoston és Pelágiosz vitája, ami az ember önálló képességeiről és lehetőségeiről szólt, konkrétan: üdvözülhet-e az ember a maga erejéből. Az eredeti bűn következménye ismert, és a pelagianus vitában is a Tanítóhivatal kifejtette: az ember nem üdvözülhet csak a maga erejéből, hanem Isten kegyelméből.³⁷ Tehát amit a „new age” hirdet, valóban nem új tévtan, hanem régi, de új megvilágításban és megfogalmazásban, az újszerűség álarca mögé rejtőzve próbál a különlegesség erejével hatni. Ez megjelent már Nietzsche filozófiájában is; ő terjesztette azt a nézetet, hogy az ember haladja meg magát, emelkedjen önmaga fölé, és ne ismerjen el maga fölött semmilyen istenséget.³⁸ A „new age” irodalma ennél jóval finomabban fogalmaz, de lényegileg ezt hirdeti.

Összefoglalva tehát elmondhatjuk: amióta a legtöbb társadalom értékeli az emberi szabadságot (és ezen belül a vallásszabadságot), ez mindenképpen jó, azonban a fogalom könnyen tévedések forrásává vált. Ebből azt a rossz következtetést vonja le jelentős számú polgár, hogy akkor a vallás is kedv szerint és minden kötelesség nélkül választható, leginkább az, ami az egyén lelki igényeit leginkább kielégíti. Ennek gyakorlati megnyilvánulása a szinkretizmus, vagyis a válogatás, ami az egyén sajátos elképzeléseit teszi meg a legfőbb mércévé, így a személy olyan „csinált” vallásban is hihet, ami összeválogatás a különféle

³³ Vö. Uo. 24-26.

³⁴ Vö. Mt 24, 24.

³⁵ Vö. RATZINGER, J., *Hit, igazság, tolerancia*, Ős-Kép Kiadó, Budapest 2019, 107.

³⁶ Vö. Ter 3, 5.

³⁷ Vö. DH 241.

³⁸ Vö. TÖRÖK, CS., *Új ateizmus – új apologetika?* in *Varia Theologica* 12, SZIT, Budapest 2021, 131.

vallások elemeiből. Ez a fajta magatartás élesen szembenáll azzal az erkölcsi kötelességgel, mely szerint az ember köteles a meglévő igazságot keresni, és megtalálása esetén ahhoz ragaszkodni.³⁹ A kezdeményező Isten, aki szeretettel hívja teremtményeit, és Kinyilatkoztatja Önmagát, és kegyelmével segít. A hit életre váltása azt jelenti, hogy a kegyelem gyümölcsöt hoz az emberi természetben és az emberi természet által.⁴⁰ A személy tehát akkor valósítja meg igazán önmagát, ha alázatosan engedelmes Istennek, megtartja parancsait, él a felkínált (szentségi) kegyelmekkel. Ez következik a világ (és a természetfeletti) rendjéből, Isten végtelen szeretetéből, amellyel megbecsüli, és magához akarja vonni humánus teremtményét. A legtöbb pedig, amit az ember ezzel megtehet: az, hogy elfogadja. – *Kallós Péter*

Felhasznált irodalom

Biblia, SZIT, Budapest 2016.

Magyar Katolikus Lexikon XIII, SZIT, Budapest 2008.

KRÁNITZ, M., - SZOPKÓ, M., (szerk.) *Teológiai Kulcsfogalmak Szótára*, SZIT, Budapest 2016.

A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, Bevezetés, SZIT, Budapest 1992.

DENZINGER, H. —HÜNERMANN, P., *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*, Örökmécs - SZIT, Budapest 2004.

A Katolikus Egyház Katekizmusa (KEK) 1992.

II. JÁNOS PÁL PÁPA, *Ut unum sint*, SZIT, Budapest 1995.

VI. PÁL PÁPA, *Evangelii Nuntiandi*, SZIT, Budapest 1976.

FERENC PÁPA, *Evangelii gaudium (apostoli buzdítás)*, SZIT, Budapest 2014.

FERENC PÁPA, *Fratelli tutti*, SZIT, Budapest 2021.

HITTANI KONGRAGÁCIÓ, *Dominus Iesus (Nyilatkozat)*, SZIT, Budapest 2000.

FRANZEN, A., *Kis egyháztörténet*, Agapé, Szeged 2016.

GÁL, P., *A New Age keresztény szemmel*, Marana Tha, Budapest 2016.

HÄRING, B., *Krisztus Törvénye I*, SZIT, Budapest-Róma-Pannonhalma 1997.

³⁹ Lásd HÄRING, B., *Krisztus Törvénye I*, SZIT, Budapest-Róma-Pannonhalma 1997, 233-234.

⁴⁰ Vö. SCHEFCZYK, L., *A katolikus hit világa – Igazság és alak*, SZIT, Budapest 2012, 233.

- JEDIN, H., *A zsinatok története*, Ecclesia, Budapest 1998.
- KELLY-GANGI, C. (szerk.), *Ferenc pápa bölcsességei*, Lazi Kiadó, Szeged 2017.
- KREEFT, P. – TACELLI, R. K., *A katolikus hitvédelem kézikönyve*, SZIT, Budapest 2020.
- RATZINGER, J., *Hit, igazság, tolerancia*, Ős-Kép Kiadó, Budapest 2019
- RÓZSA, H., *Az ószövetség keletkezése*, SZIT, Budapest 1995
- SCHEFFCZYK, L., *A katolikus hit világa – Igazság és alak*, SZIT, Budapest 2012.
- SCHLINK, M. B., *Új Korszak a Biblia szemszögéből*, Evangelische Marienschwesternschaft, Darmstadt-Eberstadt 1987.
- TOMKA, F., *Az Egyház bűnei?*, SZIT, Budapest 2001.
- TÖRÖK, CS., *Új ateizmus – új apologetika?* in *Varia Theologica 12*, SZIT, Budapest 2021.